

УДК 657:387.147

Л.А. Сахно, к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ КОМП'ЮТЕРНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ

Анотація: В статті розглянуто теоретичні і практичні аспекти викладання обліково-аналітичних дисциплін в умовах цифровізації освітнього середовища: проведення лекцій і практичних занять з використанням мультимедійних технологій, прикладних програм для бухгалтерії і фінансового аналізу.

Ключові слова: бухгалтерія, обліково-аналітичні дисципліни, мультимедійні технології, «ІС: Бухгалтерія», дистанційне навчання.

Постановка проблеми. Успішність діяльності економічних суб'єктів в сучасних умовах все більшою мірою залежить від їх інформованості та здатності ефективно використовувати інформацію про свої внутрішні ресурси в зовнішньому ринковому середовищі. У світовій системі формується новий тип суспільства, в якому знання відіграють вирішальну роль, і для якого характерні: глобальний масштаб змін, що відбуваються; операції з нематеріальними активами (ідеями, інформацією та взаємовідносинами); тісний взаємозв'язок і взаємодія окремих сегментів економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження питань теорії та практики методики викладання обліково-аналітичних здійснили: Бутинець Ф. Ф., Вербило О. Ф., Карпенко О. В., Лощина Л.В., Малюга Н.М. та інші науковці. Однак виокремлення проблем систематизації форм проведення навчальних занять з урахуванням облікової специфіки в умовах комп'ютерної обробки даних є невирішеними, що і визначає проблематику дослідження.

Формулювання цілей статті. В даний час для бухгалтера є недостатнім володіти знаннями теорії і практики бухгалтерського обліку. Сьогодні висуваються якісно нові вимоги до освітнього рівня спеціаліста. Бухгалтер-професіонал повинен вправно володіти навичками роботи із законодавчою базою. Оновлення та розширення знань щодо застосування інформаційних технологій при викладанні обліково-аналітичних дисциплін, розкриття доцільності практичного використання форм дистанційного навчання, формування нових професійних компетентностей в педагогічній діяльності і є ціллю нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу досліджень. Прийняття раціональних рішень на різних рівнях системи управління вимагає обробки великих обсягів даних, складних процедур їх зіставлення, аналізу, інтерпретації. Таким чином,

відбуваються кардинальні зміни в сфері отримання, обміну та обробки інформації. Розширення можливостей глобальної інформатизації економічного простору діалектично взаємопов'язане з необхідністю адекватних змін в теорії і практиці бухгалтерського обліку, що є найважливішим елементом інформаційно-аналітичного супроводу управління господарською діяльністю підприємства.

Перед обліковою системою постають проблеми інтеграції різних видів обліку: фінансового, управлінського, податкового, соціального, екологічного та іншого. Поряд з урахуванням і аналізом даних про факти господарського життя функції бухгалтера-аналітика розширюються за рахунок формування і підготовки прогнозованої інформації про майбутні фінансові результати і напрями розвитку господарюючих суб'єктів, а також використання сучасних систем обробки обліково-економічної інформації з використанням комп'ютерних інформаційних технологій.

Сучасні відкриття в області інформаційних технологій істотно розширюють можливості побудови системи бухгалтерського обліку, що інтегрує дані про внутрішні бізнес-процеси організації і про зовнішнє ринкове середовище; дозволяє спроектувати і реалізувати на практиці все більш складні моделі обробки, передачі та аналізу бухгалтерської інформації.

Концептуальна різноманітність застосовуваних інформаційних технологій виступає в якості найважливішого елемента інституціонального середовища бухгалтерського обліку. Все більш широке використання в роботі бухгалтерії отримують електронні довідково-інформаційні системи, перспективою розвитку яких є накопичення і систематизація професійних знань в області бухгалтерського фінансового, управлінського і податкового обліку.

Автоматизація бухгалтерського обліку має масу переваг перед традиційним способом ведення бухгалтерського обліку. Бухгалтерські інформаційні системи дозволяють підвищити продуктивність праці співробітників бухгалтерії, знизити вплив «людського фактору», підвищити швидкість складання звітів і ведення документації, надають можливість паралельного ведення обліку в декількох стандартах. При викладанні обліково-аналітичних дисциплін передбачається вивчення проблемно-орієнтованих інформаційних технологій по автоматизації бухгалтерського обліку в системі «1С: Підприємство» типової конфігурації "1С Бухгалтерія".

Сучасний бухгалтерський облік - система складна і для ефективного функціонування цієї системи необхідна максимальна автоматизація процесу. Програма «1С: Бухгалтерія» - це засіб, що дозволяє зробити автоматизацію як бухгалтерського, фінансового, так і управлінського обліку. Програма реалізує повний документообіг підприємства.

Конфігурація дозволяє вести в одній інформаційній базі три види обліку: управлінський, фінансовий і податковий. Кінцевою метою використання програми повинно бути формування бухгалтерської (фінансової) звітності, а потім - аналіз господарської діяльності організації та прогнозування

показників на найближчу перспективу, саме ці навички необхідно здобути майбутнім фахівцям з обліку і аудиту. Комп'ютерна обробка даних має певні особливості:

1. Однакове виконання операцій. Комп'ютерна обробка припускає використання одних і тих самих команд при виконанні ідентичних операцій обліку, що практично виключає появу випадкових помилок, які звичайно властиві ручній обробці.

2. Потенційні можливості появи помилок і неточностей.

3. Ініціювання виконання операцій у комп'ютері. Багато документів формуються автоматично.

«1С: Бухгалтерія підприємства» значно спрощує процес зберігання, обробки і передачі документів, а також формування внутрішніх і зовнішніх звітів.

Студенти вивчають теоретичні основи програми «1С: Підприємство», формують практичні навички роботи в конфігураціях «1С: Бухгалтерія підприємства» і «1С: Зарплата і управління персоналом». На лабораторних заняттях з дисципліни «Інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів» за кожним студентом закріплений комп'ютер, на якому виконуються лабораторні роботи в програмі «1С: Бухгалтерія підприємства».

Основною формою проведення занять з використанням сучасних засобів обробки даних є лабораторні заняття. Основна мета лабораторних занять - вивчення можливостей перерахованих систем, придбання навичок ведення бухгалтерського обліку на комп'ютері.

В результаті студенти повинні вміти: проводити загальне, технічне і бухгалтерське налаштування системи; налагоджувати основні довідники, план рахунків; · відкривати аналітичні рахунки до синтетичних; освоїти механізм роботи з типовими операціями, що значно скорочує час на виконання операцій, що повторюються, підвищує рівень автоматизації вирішення завдань, скорочує число помилок; · формувати первинні касові документи і відповідні їм проводки; формувати платіжні документи, реєструвати виписки банку з розрахункового рахунку із рознесенням сум за рахунками і занесенням проводок в єдину книгу господарських операцій; · заповнювати картки персонального обліку, формувати і коригувати особові рахунки співробітників; складати всілякі відомості, здійснювати розрахунок заробітної плати; працювати з книгою господарських операцій; · отримувати оборотні відомості по рахунках, синтетичні і аналітичні звіти, касову книгу, бухгалтерську звітність.

Вивчення практичного матеріалу дисципліни слід проводити через рішення наскрізної задачі, що представляє собою поетапне виконання певних облікових процедур та дозволяє студентам уявити себе в ролі бухгалтера. Наскрізна задача представляє собою умовний приклад з відображенням в бухгалтерському обліку фактів господарської діяльності організації. Завдання складено на прикладі діяльності малого підприємства, яке застосовує спрощену систему оподаткування, і охоплює найбільш типові операції за

місяць.

Задача відображає повний комплекс облікових робіт організації: від введення початкового балансу, реалізації облікових процедур по різних ділянках обліку до закриття періоду, визначення фінансових результатів і формування бухгалтерської звітності. Завдяки цьому відбувається формування комплексних, системних знань про сучасні інформаційні системи та технології автоматизації бухгалтерського обліку. Одним з найважливіших напрямків у здійсненні підготовки фахівців є формування у них в процесі навчання професійних умінь, які забезпечують готовність до професійної діяльності. Наскрізна задача повинна відображати повний комплекс облікових робіт організації: від введення початкового балансу, реалізації облікових процедур по різних ділянках обліку до закриття періоду, визначення фінансових результатів і формування бухгалтерської звітності. Завдяки цьому відбувається формування комплексних, системних знань про сучасні інформаційні системи та технології автоматизації бухгалтерського обліку. Одним з найважливіших напрямків у здійсненні підготовки фахівців є формування у них в процесі навчання професійних умінь, які забезпечують готовність до професійної діяльності.

Отже, рішення наскрізного завдання дозволяє студентам:

1. здобути навички в оформленні первинних документів: при здійсненні касових операцій (формування прибуткового касового ордеру і видаткового касового ордеру), операцій по розрахунковому рахунку (реєстрація банківських виписок в обліковій базі), при здійсненні розрахунків з підзвітними особами (оформлення авансового звіту), розрахунків з постачальниками послуг (оренди), розрахунків з працівниками організації по оплаті праці;
2. навчитися узагальнювати дані в облікових регістрах (картках рахунки) за місяць, квартал;
3. отримати навички розрахунку обов'язкових платежів до бюджету, формування регламентованих звітів для передачі до державної фіскальної служби та інші контролюючі органи [1].

Вцілому узагальнення досвіду створення та використання практикумів в навчальному процесі дозволили розробити комплексну методику, що включає мету, завдання, етапи створення практикуму та його зміст.

Мета практикуму: формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок автоматизації фінансового, управлінського і податкового обліку.

Основні завдання практикуму:

- вивчення системи автоматизації обліку «1С: Бухгалтерія»;
- підвищення професійного рівня студентів, за рахунок використання інформаційних технологій.

У практикумі має бути наведено докладний опис правил заповнення первинних документів організації, дано опис первинних налаштувань, наведені приклади оформлення екранних форм і порядок формування

звітності. Наскрізна задача повинна бути розбита на теми.

Перед початком роботи по темі проводиться повторення теоретичних знань. Потім надається новий матеріал про особливості ведення фінансового, управлінського і податкового обліку в умовах обробки обліково-аналітичної інформації з використанням автоматизованих систем. Студенти, які навчаються на дуальній, або індивідуальній формі навчання, самостійно виконують завдання по темам дисципліни, тим самим закріплюючи отримані знання і формуючи практичні професійні вміння. В процесі занять ведеться координування виконання завдань студентами, а після кожної теми перевіряється правильність сформованих звітів та документів.

Важливою складовою даної дисципліни є контроль знань студентів. Він здійснюється для отримання поточної оцінки якості навчання і дозволяє виявити ступінь досягнення поставлених цілей навчання. Контроль здійснюється переважно за допомогою тестів. Тести містять, як теоретичні, так і практичні питання.

Можна виділити наступні принципи навчально-методичні характеристики облікових дисциплін, які породжують цілий ряд питань в ході організації їх викладання:

- тісний взаємозв'язок даної дисципліни з цілим комплексом комп'ютерних та економічних дисциплін;
- знаний обсяг теоретичного матеріалу і прикладних практичних знань (технології використання програмних засобів автоматизації бухгалтерського обліку), що підлягає вивченню студентами;
- використання в ході навчання спеціалізованих комп'ютерних додатків автоматизації бухгалтерського обліку (1С: Підприємство, та інші), які природно, повинні бути ліцензійними, тобто їх необхідно легально придбати у офіційних дистриб'юторів.

У результаті перелічених вище особливостей в ході викладання даних навчальних дисциплін виникає ряд проблемних питань, від вирішення яких залежить і рівень освоєння сучасних комп'ютерних технологій бухгалтерського обліку та загальна якість підготовки фахівців бухгалтерського профілю, їх затребуваність і подальше працевлаштування. Слід виділити наступні проблемні моменти їх викладання:

- знання бухгалтерського, фінансового, управлінського і податкового обліку, а також сучасних комп'ютерних технологій у викладача;
- оптимальне співвідношення навчального матеріалу і практичної підготовки;
- адаптація програмних продуктів до освітнього процесу;
- вибір і розробка методики викладання автоматизованого обліку;
- вибір і розробка оптимальних методів контролю студентів;
- взаємоузгодження навчального матеріалу дисциплін з раніше вивченими і з тими, які будуть вивчатися в подальшому;
- застосування або відсутність паперових носіїв в навчальному процесі;

- видання навчально-методичних матеріалів для вивчення бухгалтерського обліку з використанням сучасних комп'ютерних технологій;
- організація самостійної роботи студентів денної та заочної форми навчання [2].

Необхідно, щоб при вивченні обліково-аналітичних дисциплін у студента сформувалися знання про цілі бухгалтерського обліку, про загальні теоретичні та методичні підходи до організації і ведення бухгалтерського обліку. При цьому студенти повинні отримати уявлення про бухгалтерський облік, як професію в цілому.

В даний час використання інформаційних технологій значно впливає на зміст і методи навчання. В процесі викладання обліково-аналітичних дисциплін застосовуються такі методи:

1. теоретичний (лекції і дискусії);
2. практичний (рішення ситуаційних завдань, складання бухгалтерських проводок, рішення задач з аналізу фінансово-господарської діяльності);
3. наочний (застосування мультимедійних технологій).

Найважливішим засобом підвищення ефективності навчання є розвиток інтересу студентів до даного предмета. Зацікавленість студентів привертає їх активну увагу, підвищує продуктивність навчання.

Для сучасної освіти, якій властиві великі обсяги інформації і жорсткі вимоги до знань студентів, необхідні нові підходи до організації навчального процесу, що спираються на прогресивні інформаційні технології.

На допомогу традиційним педагогічним методам приходять мультимедійні технології. Для підвищення темпу засвоєння інформації лекційний матеріал представлений в презентаціях, виконаних в програмі Power Point.

На слайдах презентації розміщені основні положення досліджуваної теми: визначення, бухгалтерські записи по рахунку, зразки первинних документів і облікових регістрів, приклади розв'язання ситуаційних завдань.

По завершенню вивчення обліково-аналітичних дисциплін студенти повинні володіти обсягом теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для успішної роботи бухгалтером в комерційних організаціях.

Висновки. Підводячи підсумок, зазначимо, що використання сучасних мультимедійних технологій у викладанні інформаційних бухгалтерських систем дозволяє наочно показати можливості програмного забезпечення, що значно сприяє підвищенню продуктивності і результативності навчання. Студентам надається можливість спостерігати за демонстрацією викладачем технології роботи в програмі на великому моніторі-телевізорі, розташованому на стіні комп'ютерного класу.

У сучасних умовах формування інформаційного суспільства обсяг правової інформації неухильно зростає. Стає пріоритетним зберігати і використовувати нормативно-правові документи в спеціальних довідково-правових системах. Використовуючи довідково-правові системи в роботі, фахівець має можливість не тільки своєчасно отримувати правову

інформацію, а й застосовувати накопичений досвід колег.

Навчання бухгалтерському обліку в віддаленому режимі здійснюється в багатьох вищих навчальних закладах. Дистанційне навчання бухгалтерського обліку надає широкі можливості освоєння бухгалтерської справи. Студенти виконують завдання на особистих комп'ютерах і висилають на перевірку сформовані первинні документи і звіти.

В сучасних умовах застосування інформаційних технологій в навчанні – це необхідність, зумовлена комп'ютеризацією бухгалтерії та інших сфер економіки, а також зручність навчання для студентів і викладачів, яка полягає в наочності навчального матеріалу та доступності безпосередньо до самого навчального процесу.

Застосування візуальних технологій активізує діяльність, призводить до скорочення часу на засвоєння предмету, сприяє підвищенню рівня самостійної роботи студентів безпосередньо на заняттях, дозволяє зробити навчальний процес більш ефективним і цікавим як для студентів, так і для викладача.

Список використаних джерел

1. Соколов Я.В. Занимательная бухгалтерия. URL: <http://www.buh.ru/document-1117> (дата звернення 20.04.2021).
2. Лощина Л.В. Напрямки удосконалення методики викладання обліково-фінансових дисциплін у вищій школі. Матеріали X Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції студентів та молодих вчених, присвяченої видатним вченим д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову. URL: <http://zsas.zhitomir.org/ua/forum> (дата звернення 20.04.2021).

Sakhno L.A. Features of teaching accounting and analytical disciplines in the conditions of computer data processing

Summary. This article considers the theoretical and practical aspects of teaching accounting and analytical disciplines in the digitalization of the educational environment: lectures and practical classes using multimedia technologies, applications for accounting and financial analysis.

Key words: accounting, accounting and analytical disciplines, multimedia technologies, "IC: Accounting", distance learning.